

O MUNDO DAS AXENCIAS DE TRADUCCIÓN EN GALICIA

Ana Mª Pereira Rodríguez
Lourdes Lorenzo García
Universidade de Vigo

Abstract: This contribution is meant to analyse the present situation of Galician translation agencies in the hope that this knowledge enables translation trainers to improve their programmes according to the market necessities. With this view, we have interviewed most translation agencies in Galicia using for this purpose a battery of questions such as what texts, languages and services are the most required, what features this professional must show, what technical tools they need in their work, etc. The analysis of these data allows us to conclude that there is a hopeful future for professional translation in our community, as contacts among different cultural and linguistic systems intensify. The next step to get improvements in this sector should be taken towards the establishment of an association of agencies which proposes an ethic code, supports dialogue among its members and fights for their rights.

1. Introducción

Nun contexto no que as relacións –quer culturais, quer profesionais ou comerciais– van adquirindo pouco e pouco un carácter universal, a traducción, como era de esperar, acadada cada día máis importancia, abríndose camiño no mercado laboral fundamentalmente a través das axencias de traducción, e no académico gracias á recente licenciatura de Traducción e Interpretación¹.

---

1. En España, a formación de tradutores e intérpretes dentro do marco universitario iníciase na década de 1970, sendo as pioneiras a Universidade Autónoma de Barcelona e a Complutense de Madrid, seguidas pola de Granada (1979) e a das Palmas de Gran Canaria (1988); tratábase de estudos de diplomatura en case todas elas, agás na universidade madrileña, onde eran de posgrao. Tras esta etapa inicial, en 1990 a reforma dos estudos universitarios fai posible a creación da licenciatura en Traducción e

A demanda, cada vez maior, da traducción entendida como servizo non só lles exige ás empresas dedicadas a esta actividade unha resposta rápida, eficaz e fiable, senón que ademais as coloca nun posto de tanta responsabilidade como é o de velar por un uso correcto da lingua de chegada.

Precisamente esta conxugación da natureza mercantilista das axencias de traducción cunha finalidade de cultivo da lingua meta foi a que nos levou a deseñar este traballo para unha comunidade con dous códigos nunha situación lingüística que se pode cualificar, como ben se encargou de poñer de manifesto Constenla (1995, pp. 92-93), de "falsa sensación de normalidade". Daquela, nestas páxinas tentaremos profundar no coñecemento da situación actual das axencias de traducción en Galicia: qué tipos de textos, linguas e encargos son os máis demandados, cál é o perfil e a formación dos profesionais galegos da traducción, con qué medios técnicos contan para o desenvolvemento do seu traballo, a qué problemas se enfrontan a cotío, etc.

Tamén é o noso desexo que os datos que aquí presentaremos –froito dun exhaustivo traballo de campo que consistiu en entrevistas con case tódalas empresas galegas que ofrecen servizos de traducción– sirvan para amosarlles ós alumnos da licenciatura de Traducción e Interpretación esta parcela profesional da que moitos deles formarán parte nun futuro próximo; ó mesmo tempo, pretendemos abrir unha vía de reflexión sobre a necesidade de establecer unha ponte entre a formación académica recibida polos alumnos e a realidade coa que se atoparán logo de abandonar as aulas e enfrontárense ó mercado laboral.

2. As empresas de traducción en Galicia

Ata hai uns dez anos, o mercado da traducción como servizo en Galicia estaba practicamente sen explotar. É a partir de 1989 cando nacen a meirande parte das empresas dedicadas a esta actividade do sector servizos, que no momento actual son aproximadamente vintetrés e se atopan concentradas nas provincias de Pontevedra e A Coruña, sobre todo nas cidades de Vigo, A Coruña e, en menor medida, Compostela (Gráfico 1).

Dous tercios destas empresas dedícanse exclusivamente a servizos de traducción, mentres que o tercio restante está formado por aquelas outras –fundamentalmente academias de linguas– onde a traducción se ofrece como un servizo complementario da súa actividade principal. Nestes centros de ensino desempeñan regularmente labores tradutores unha media de tres persoas², que ven así incrementado non só o seu traballo senón tamén os seus honora-

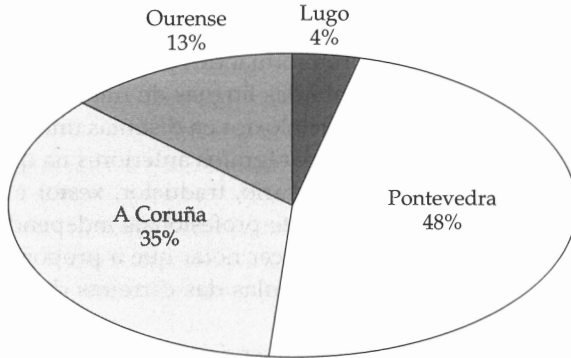

Interpretación, que se implanta en Galicia na universidade de Vigo no curso 1992/1993, ó mesmo tempo que nas universidades de Barcelona, Málaga e Salamanca; por estas mesmas datas tamén se comezan a impartir másters en traducción nas universidades de Castellón, Santander e León (ACE-TRADUCTORES, 1997).

2. O perfil e a formación destes profesionais non presentan diferencias significativas con respecto ós dos tradutores das axencias enquisadas.

Gráfico 1

Distribución por provincias das axencias de traducción en Galicia.

rios. A diferenza destas empresas, as axencias de traducción nacen, polo xeral, da iniciativa dun individuo ou dun reducido grupo de persoas con contactos e coñecementos dentro do mundo da traducción, e mentres as primeiras se valen da súa actividade principal para acceder a estoutra parcela, as segundas invisten boa parte dos seus esforzos e do seu diñeiro en ofrecela e promocionala.

As axencias de traducción galegas contan cunha media de dous traballadores fixos –os propios empresarios– e un grupo de traballadores independentes. Na súa condición de empresarios, os traballadores fixos realizan ademais de traducións, labores de xestión, atención ó público e asignación de encargos. Polo que respecta ós independentes, o seu número oscila entre cinco e corenta, dependendo do volume de traballo de cada empresa.

Anque, en principio, as grandes axencias adoitan concentrar tódolos servizos relacionados directa ou indirectamente co campo da traducción e interpretación –isto é, tanto a traducción de textos desde e cara a calquera lingua como tarefas de supervisión e corrección de estilo, transcripción de cintas de vídeo, asesoramento lingüístico ou interpretación nas súas distintas modalidades–, os nosos datos poñen de manifesto que a demanda do mercado leva a moitas axencias que operan na comunidade galega a especializarse nun destes servizos ou nun pequeno fato deles.

Así por exemplo, atopámonos con axencias que levan a cabo fundamentalmente servizos de interpretación e nas que a traducción de textos xorde, xa que logo, a raíz da interpretación, sendo unha actividade complementaria que os intérpretes se ven obrigados a facer, case sempre moi ó seu pesar, para os clientes da empresa. Outras axencias céntranse, sobre todo, en servizos de traducción e algunhas, as menos, enmarcan o seu labor nun único tema, como é o caso dunha axencia coruñesa dedicada soamente ó discurso financeiro, ou o dunha axencia do Ferrol especializada no transvasamento de textos de construción naval para o consumo exclusivo de Bazán.

3. Os profesionais da traducción en Galicia

De tódolos profesionais que en Galicia ofrecen os seus servizos como tradutores, a inmensa maioría ten unha formación académica filolóxica, e o resto divídese entre aqueles que se foron formando na traducción dunha maneira autodidacta, a partir do coñecemento das linguas de traballo, e os que recibiron unha formación académica traductolóxica en distintas universidades.

Agás a minoría mencionada en parágrafos anteriores na que unha única persoa aglutina as funcións de empresario, traductor, xestor e coordinador, os tradutores galegos son normalmente profesionais independentes, na súa maioría mulleres –aínda que cómpre facer notar que a proporción non é tan esaxerada como a que se rexistra nas aulas das carreiras de procedencia– e cunha idade media de trinta anos.

Estes profesionais ofrecen os seus servizos ás axencias de traducción, ben sexa a través das referencias doutros compañeiros xa introducidos no mercado laboral, ben mediante a presentación do seu currículo. Nalgúns casos, a axencia failles unha entrevista e unha proba de traducción, pero a práctica máis común é a de avalia-la súa competencia mediante un encargo real de pouca importancia que permitirá comproba-la súa desenvoltura. Entón, se o resultado é satisfactorio para a empresa, os encargos e a importancia dos mesmos irán en aumento.

Malia que hai tradutores que as axencias cualifican de “todo-terreo”, o usual é que o traductor vaia acadando máis e máis experiencia nun determinado tipo de texto e nun determinado tema ou conxunto de temas. Para a asignación do traballo a axencia segue diversos criterios, entre os que podemos citalo coñecemento da lingua do texto orixinal, a experiencia na tipoloxía textual e no tema, a competencia na lingua termo e os medios técnicos dispoñibles.

No desenvolvemento do seu traballo os tradutores enfróntanse a diferentes problemas; por unha banda, a axencia evita o contacto do traductor co cliente último, conducta lóxica, se pensamos na función que ela exerce de intermediaria, pero errada porque anula unhas canles de información utilísimas para a elaboración óptima do produto; por outra banda, esta distancia cliente-traductor case nunca se ve compensada cunha revisión do texto por parte dos responsables da axencia. Na baixa calidade dalgunhas traduccions teñen un peso específico importante os prazos de entrega, polo xeral demasiado curtos: non é estraño que as axencias reciban encargos de setenta páxinas para traducir a dúas linguas en catro días. Finalmente, a necesidade de investir en medios técnicos como ordenador persoal, impresora, fax ou correo electrónico é outro dos factores que dificulta o traballo dun traductor –sobre todo o do principiante– para unha axencia de traducción, que será máis reticente a facerlle encargos.

Ademais dos curtos prazos de entrega, afirmación na que coincidiron o 100% das axencias enquisadas e que podería explica-la falta de revisión antes

mencionada, outros problemas ós que, paradoxalmente, se enfrontan estas empresas e os seus traballadores teñen que ver coa cantidade de tempo –ás veces noventa días ou máis– que en ocasións tardan en cobrar, e co pouco valor que algúns clientes estiman que han de pagar polo servizo prestado.

4. Tipos de textos, tarifas, linguas e encargos

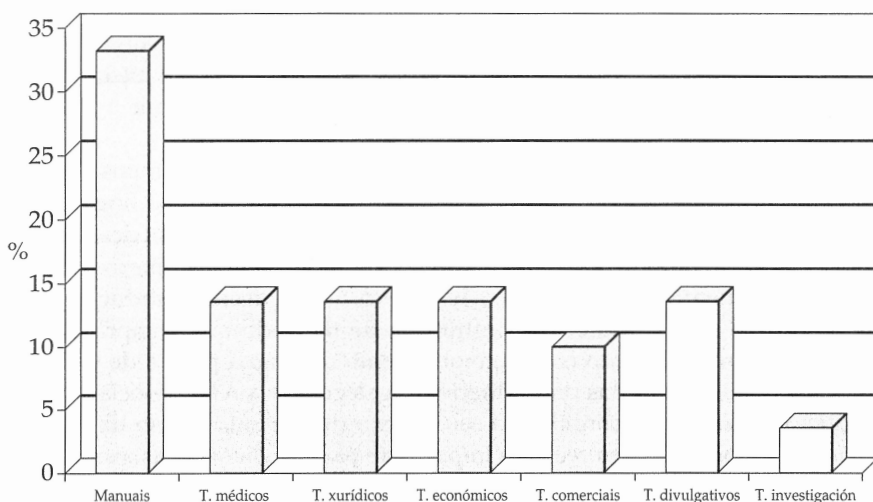
4.1. Tipos de textos e tarifas

A maior parte das axencias non están especializadas na tradución de tipoloxías textuais e temas específicos, senón que se axustan ás demandas do mercado que, en Galicia, revelan unha tendencia claramente definida. Así, fronte ós textos literarios e de humanidades, os científico-técnicos son os que rexistran unha demanda superior nas axencias de tradución, distribución lóxica se pensamos que o bulinte mercado literario actual de Galicia, sobre todo no que a Literatura infantil/xuvenil se refire, se acha case exclusivamente en mans das editoriais.

Os poucos encargos que as axencias reciben de textos humanísticos e literarios son de tipo divulgativo e informativo, seguidos a unha distancia considerable polos de investigación e teoría. No referente ós científico-técnicos, os máis demandados son: manuais de funcionamento, instrucións, proxectos de instalacións industriais, textos médicos e descrições de procesos tecnolóxicos, seguidos por textos de investigación para teses e tesñas e, en menor medida, por escritos de divulgación (Gráfico 2).

Gráfico 2

Tipos de textos traducidos. Aínda que a mostra se fixo con 23 axencias, o número total de respostas ascende a 35, xa que algunhas combinan varias tipoloxías.

Non existen tarifas uniformes para tódalas axencias de traducción galegas; son as propias regras do mercado as que manteñen na actualidade unha media de 7 ptas./palabra para traducións humanísticas e de 11 ptas./palabra no caso de textos científico-técnicos.

4.2. Linguas

Verbo das linguas orixe máis traducidas, sen dúbida o primeiro posto ocúpao o inglés, seguido a bastante distancia polo francés e polo alemán e ultimamente, malia que en moito menor medida, empézase a traducir do portugués, italiano, holandés, sueco e danés.

Respecto ás linguas de chegada, e contrariamente ó que se podería predicir nunha comunidade bilingüe coma Galicia na que, segundo unha das últimas publicacións institucionais editadas pola Xunta de Galicia, o número de falantes habituais de galego se eleva a un 83% (Sánchez Puga, 1998, p. 27), a lingua termo máis demandada nas axencias de traducción continúa sendo o español.

Sen embargo, este paradoxo é só aparente e ten unha explicación inmediata; a menor demanda do galego rexistrada nas axencias é vista polos responsables das mesmas como o resultado lóxico da política lingüística que se está a facer en relación a esta lingua. Por unha banda, as necesidades de traducción ó galego nos distintos órganos de goberno da comunidade son cubertas por eles mesmos, con servicios internos. Por outra, aqueles documentos que poderían chegar ás axencias privadas en casos dun volume excesivo de traballo por parte dos tradutores das distintas institucións son desviados a un Servicio de Traducción gratuíto creado en 1992 mediante un convenio entre a Xunta de Galicia e a Deputación de Pontevedra. Neste servico, as máis das veces, os textos para traducir amontóanse, dado que non só recibe os que lle envían os órganos de goberno, colexios, institutos, etc., senón que tamén teñen como clientes a importantes bancos e axencias de seguros galegos e a particulares que encargan, fundamentalmente, a traducción das súas teses de doutoramento.

Con todo, a situación parece estar mudando nos últimos tempos e o galego empézase a enxergar desde as propias axencias como unha lingua cun grande potencial por desenvolver; dúas son as causas principais deste cambio de perspectiva: por unha banda, cada vez hai un maior número de empresas –Continente, El Corte Inglés, Telefónica...– que deciden traducir-la súa publicidade ó galego como unha estratexia de mercado que compracería ó sector máis comprometido co desenvolvemento da lingua propia de Galicia; por outra, as baixas tarifas da traducción ó galego que a ATG (Asociación de Tradutores Galegos) aconsella no seu desexo de fomenta-lo uso da lingua autonómica constitúen un reclamo importante para os clientes das axencias.

4.3. Encargos

A pesar de que unha formación óptima en traducción esixe que os alumnos se enfronten a exercicios de traducción de índole diversa que implican, a miúdo, modificacións do texto orixinal³, os encargos das axencias practicamente sempre buscan unha traducción completa do texto, alterando o menos posible a súa forma, intención e contido.

Así mesmo, ó traductor tampouco se lle adoita proporcionar de forma explícita información contextual do texto orixinal nin datos do contexto receptor da súa traducción, de aí a importancia do ensino nas aulas da análise contextual, práctica común previa a calquera exercicio de traducción.

5. Conclusións

As empresas de traducción galegas e os profesionais que nelas traballan teñen aínda por diante moito camiño que percorrer para consolidarse e acadalo recoñecemento no mercado e, sobre todo, na conciencia dunha gran parte da poboación galega que continúa a pensar que calquera pode acometer labores de traducción cunhas poucas nocións das linguas de traballo e un par de dicionarios. Non obstante, o futuro enxérgase cada vez máis prometedora a medida que as relacións entre distintas comunidades se intensifican e, particularmente no caso de Galicia, a medida que o galego vai recuperando prestixio como código lingüístico, igualmente operativo que calquera outra lingua, en termos de posibilidades de comunicación.

Ó noso xuízo, o seguinte paso que as axencias de traducción galegas terían que dar debería ir encamiñado á súa integración nunha agrupación coma a ACT (Agrupación de Centros Especializados en Traducción), unha asociación empresarial de ámbito nacional que aglutina axencias vinculadas polo respecto a un código ético profesional, que loita pola competencia leal, fomenta o diálogo entre os seus socios, impulsa planos de formación, potencia o intercambio con outras agrupacións internacionais e o contacto con fontes de datos de organismos oficiais comunitarios e vai gañando, ós poucos, recoñecemento e prestixio no mundo empresarial.

O ideal sería, xa que logo, establecer contactos entre as axencias comprometidas cos obxectivos arriba sinalados e as facultades e centros onde se preparan aqueles que, no futuro, exercerán o seu traballo neste e noutros ámbitos da traducción para, deste xeito, achega-lo máximo posible a realidade das aulas á do mercado laboral.

---

3. Cambio de xénero (ex: texto orixe = artigo de opinión > texto meta = noticia), cambio dalgún dos valores das variables de rexistro (ex: texto orixe = teor informal > texto meta = teor formal), traducións-resumo, *gist translation*, etc. (Nord, 1991; Hurtado, 1996).

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

- ACE-TRADUCTORES. 1997. *Libro blanco de la traducción en España*, Madrid, ACE-Traductores/CEDRO, 1997.
- CONSTENLA, G. 1995. "A traducción do inglés ó galego", *Viceversa. Actas do 1º Simposio Galego de Traducción*, pp. 91-98.
- HURTADO ALBIR, A. 1996. *La enseñanza de la traducción*, Castellón de la Plana, Universitat Jaume I.
- NORD, CH. 1991. *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*, Amsterdam, Rodopi.
- SÁNCHEZ PUGA, X. 1998. *Galego. Lingua propia de Galicia*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 1998.